

BRUSSEL-HOOFDSTAD

**VERENIGDE VERGADERING
VAN DE
GEMEENSCHAPPELIJKE
GEMEENSCHAPSCOMMISSIE**

GEWONE ZITTING 1999-2000

5 JULI 2000

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**streckende tot het aanbevelen
van een verhoging van de sociale minima**

(ingediend door de heren Denis GRIMBERGHS
en Michel LEMAIRE) (F)

Toelichting

In het kader van het onderzoek van het verslag over de armoede in het Hoofdstedelijk Gewest heeft onze assemblee op 22 oktober een aantal aanbevelingen goedgekeurd. Een van die aanbevelingen luidde : "het bedrag van het bestaansminimum moet voortdurend geëvalueerd worden in het licht van het in artikel 23 van de Grondwet vervatte recht van iedere burger om een menswaardig bestaan te leiden".

Die aanbeveling was ingegeven door een voorstel van de PSC-fractie in verband met het probleem van de sociale minima, waarbij in overweging werd gegeven dat de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de kwestie van de bedragen van de sociale minima ter sprake zou brengen tijdens de interministeriële conferentie over de sociale integratie. Volgens ons moeten er verschillende vragen worden gesteld.

BRUXELLES-CAPITALE

**ASSEMBLEE REUNIE
DE LA COMMISSION
COMMUNAUTAIRE
COMMUNE**

SESSION ORDINAIRE 1999-2000

5 JUILLET 2000

PROPOSITION DE RESOLUTION

**visant à recommander le rehaussement
des minima sociaux**

(déposée par MM. Denis GRIMBERGHS
et Michel LEMAIRE) (F)

Développements

Dans le cadre de l'examen du rapport sur l'état de pauvreté dans la Région de Bruxelles-Capitale, notre Assemblée a adopté une série de recommandations le 22 octobre 1998. L'une d'entre elles précise que: «la hauteur du minimum de moyens d'existence doit être évaluée en permanence au regard de l'exigence que constitue le droit pour chaque citoyen de mener, au terme de l'article 23 de la Constitution, une vie conforme à la dignité humaine».

Cette recommandation avait été inspirée par une proposition du groupe PSC au sujet de cette problématique des minima sociaux, suggérant que la Commission communautaire commune mette sur la table de la conférence interministérielle de l'intégration sociale la question de la hauteur des minima sociaux. Il nous semble qu'il faut prendre en considération plusieurs questions:

- Stemmen de huidige bedragen werkelijk overeen met het bestaansminimum dat iedereen in staat moet stellen een menswaardig bestaan te leiden (1)?
- Moet er gelet op de bestaande verschillen in verband met de huisvestingskosten bij de vaststelling van de minima geen rekening worden gehouden met die kosten.?
- Gaan de bestaande verschillen tussen de categorie van de samenwonenden en die van de alleenstaanden nog op?

Sinds die aanbeveling door onze assemblee is aangenomen heeft zij haar goedkeuring gehecht aan het samenwerkingsakkoord dat gesloten is tussen de verschillende bestuursniveaus die een beleid voeren ter bestrijding van de armoede. In het kader van dit samenwerkingsakkoord zouden een aantal vraagstukken en onder meer het probleem van de sociale minima moeten kunnen worden behandeld via overleg.

Er zij op gewezen dat dit vraagstuk reeds door de vakbonden is besproken. Dit blijkt uit een persconferentie die het ABVV eind 1999 heeft gehouden. Toen werd een echt minimuminkomen geëist omdat werd vastgesteld dat het bestaansminimum, een forfaitaire werkloosheidsvergoeding of een klein pensioen onvoldoende zijn om fatsoenlijk te leven, huur, elektriciteit, gas, water, verwarming, eten, kleding of verzorging te betalen.

Het is op grond van de cijfers dat er aldus openlijk gepleit is voor de wettelijke erkenning van een echt minimuminkomen. Blijkens het document van het ABVV zou het aantal mensen die in armoede leven schommelen tussen 600.000 en 1,4 miljoen mensen naargelang van de definitie van armoede die wordt gehanteerd.

De "Mouvement Ouvrier Chrétien" heeft er in een recente mededeling aan de pers op gewezen dat de inkomensverschillen tussen 1985 en 1997 nog toegenomen zijn en dat het percentage van de inkomsten uit arbeid in het BBP vermindert terwijl dat van de inkomsten uit kapitaal toeneemt.

Louter wat het bestaansminimum (2) betreft, is vastgesteld dat het aantal bestaansminimumtrekkers in het hele land tussen 1987 en 1999 met 70 % gestegen is. Op te merken valt dat dit aantal forser gestegen is in het Hoofdstedelijk Gewest, namelijk met 136 %.

(1) Zie artikel 23 van de Grondwet.

(2) Hetgeen volgt is grotendeels gebaseerd op een nota van het Centre d'études politiques, économiques et sociales (CEPESS): "Le revenu minimum d'existence couvre-t-il les besoins de base?".

- Les montants actuels correspondent-ils réellement «au minimum de moyens d'existence» permettant à toute personne de «mener une vie conforme à la dignité humaine» (1)?
- Les différences existantes en ce qui concerne le coût du logement ne doivent-elles pas amener à fixer les minima en tenant compte de ce coût?
- Les différences existantes entre les catégories «cohabitant» et «isolé» sont elles encore justifiées?

Depuis l'adoption de cette recommandation par notre Assemblée, celle-ci a approuvé l'accord de coopération pris entre les différents niveaux de pouvoir concernés par la mise en oeuvre d'une politique de lutte contre la pauvreté. Dans le cadre de cet accord de coopération, une concertation régulière devrait permettre de traiter une série de questions et notamment la problématique de la hauteur des minima sociaux.

Soulignons que ce sujet a été déjà traité au niveau syndical. Nous en voulons pour preuve une conférence de presse tenue fin 1999 par la FGTB qui revendiquait le «revenu minimum vital», faisant le constat «d'une insuffisance du minimex, d'une allocation forfaitaire de chômage ou d'une faible pension pour vivre décemment, payer son loyer, l'électricité, le gaz, l'eau, se chauffer, se nourrir, se vêtir ou se soigner».

Cette prise de position publique en faveur d'une reconnaissance légale d'un «revenu minimum vital» se base sur la triste réalité des chiffres. Selon le document émanant de la FGTB, le nombre de personnes en situation de pauvreté varierait de 600.000 à 1,4 millions, en fonction de la définition de la pauvreté retenue.

Le Mouvement Ouvrier Chrétien a quant à lui relevé dans une déclaration récente à la presse une hausse de l'inégalité des revenus entre 1985 et 1997, soulignant également que les revenus du travail baissent en pourcentage du PIB alors que les revenus du capital augmentent.

Si l'on s'en tient au revenu minimum d'existence (minimex) (2), entre 1987 et 1999, l'ensemble de la Belgique a enregistré un taux de progression du nombre de minimexés de l'ordre de 70%; il est à noter que cette augmentation fut plus particulièrement marquée en Région bruxelloise: + 136%.

(1) Cfr article 23 de la Constitution.

(2) Les éléments qui suivent sont largement inspirés d'une note du Centre d'études politiques, économiques et sociales (CEPESS): «Le revenu minimum d'existence couvre-t-il les besoins de base?».

De stijging van het aantal bestaansminimumtrekkers valt niet alleen te verklaren door het feit dat de wetgeving in verband met de werkloosheid gewijzigd is. Ook andere factoren hebben meegespeeld zoals de verruiming van het recht op het bestaansminimum en dus de toename van het aantal potentiële rechthebbenden (cfr onder meer de verlaging van de meerderjarigheid in 1991), de veralgemening van de kennis van het recht, het toenemend aantal gezinnen die uiteenvallen, ... Dit valt overigens op te maken uit het feit dat de alleenstaanden de voornaamste categorie bestaansminimumtrekkers vormen in de drie gewesten van het land.

Afgezien van de feitelijke vaststelling dat het aantal bestaansminimumtrekkers toeneemt rijst de vraag of het bestaansminimum nog voldoende is om de basisbehoeften te lenigen.

Uit de enquête die het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft uitgevoerd over het gezinsbudget in 97-98, blijkt dat 25 % van de armste gezinnen al hun uitgaven moeten betalen met een jaarlijks inkomen van 494.111 fr terwijl dit jaarlijks inkomen voor 25 % van de gezinnen vijfmaal hoger is. Voor de gezinnen met een zeer laag inkomen dient nagenoeg de helft van het budget voor eten en om huur te betalen.

In een recente studie van het Centrum voor Sociaal beleid van de Universiteit Antwerpen (3) valt te lezen dat de inkomensgrenzen die gebruikt worden in het onderzoek naar armoede niet opgaan omdat ze te abstract zijn en te uiteenlopend zijn om als inkomensnorm te worden gebruikt in vraagstukken van concreet sociaal beleid; om een budgetgrens te bepalen moet men beginnen met de samenstelling van een korf goederen en diensten die onontbeerlijk zijn; er wordt gebruik gemaakt van een berekeningsmethode die in Engeland is opgesteld in 1901 en waarbij rekening wordt gehouden met de veronderstelde behoeften van drie soorten gezinnen, namelijk een alleen wonend gepensioneerd gezin, een eenoudergezin met twee kinderen en een echtpaar met twee kinderen tussen 4 en 10 jaar".

Aan de hand van die methode komt men tot de volgende cijfers :

L'évolution de la réglementation en matière de chômage ne peut, à elle seule, expliquer cette augmentation du nombre d'allocataires du minimex. D'autres facteurs sont à mettre en cause comme l'élargissement de l'accès au droit du minimex et donc l'extension du nombre d'ayants droits potentiels (cf notamment l'abaissement de l'âge de la majorité en 1991), la généralisation de la connaissance du droit, la désintégration croissante des familles,... Ce dernier point est d'ailleurs illustré par le fait que la principale catégorie de bénéficiaires du minimex est celle des personnes «isolées», et ce dans les trois régions du pays.

Indépendamment du constat factuel de l'augmentation du nombre de bénéficiaires du minimex, qu'en est-il concrètement de l'adéquation de ce dernier par rapport aux besoins de base?

L'enquête sur le budget des ménages 97-98 de l'Institut National des Statistiques fait apparaître que les 25% des ménages les plus pauvres doivent faire face à un ensemble de dépenses et de charges avec un revenu annuel de 494.111 francs alors que celui-ci est près de 5 fois supérieur pour les 25% de ménages les plus riches. Par ailleurs, pour les ménages à très faibles revenus, près de la moitié du budget est utilisé pour les dépenses d'alimentation et les charges de loyer.

Une étude récente du «Centrum voor Sociaal beleid» de l'Université d'Anvers (3) indique que «les limites de revenus qui sont utilisées dans les travaux de recherche sur la pauvreté ne sont pas valables cas trop abstraites et trop divergentes pour servir de normes de revenus dans des questions de politique sociale concrète; la détermination d'une limite de budget commence avec la constitution d'un papier de biens et de services de première nécessité, selon une méthode de calcul établie en Angleterre en 1901 qui prend en compte les «besoins supposés» de trois types de famille: une famille retraitée vivant seule, une famille monoparentale avec deux enfants, et un couple avec deux enfants de 4 et 10 ans».

Cette méthode fait apparaître les chiffres suivants:

(3) "De meting van de armoede op basis van subjectieve en consensuele maatstaven", Centrum voor Sociaal Beleid, UFSIA, december 1999.

(3) "De meting van de armoede op basis van subjectieve en consensuele maatstaven", Centrum voor Sociaal Beleid, UFSIA, décembre 1999.

Bestanddelen – Composantes	Alleenwonend gepensioneerd – Retraitée vivant seule		Eenoudergezin, 2 kinderen – Famille monoparentale, 2 enfants		Echtbaar 2 kinderen – Couple, 2 enfants	
	Bedrag – Montant	%	Bedrag – Montant	%	Bedrag – Montant	%
Voeding - Nourriture	5.768	2	11.912	25	16.066	28
Energie	3.446	13	3.138	9	4.478	8
Kleding en schoenen Vêtements et chaussures	1.493	6	4.758	10	6.228	11
Meubilair en elektr. huishoudapp. Meubles et appareils électroménag.	1.493	6	4.758	10	6.228	11
Huishoudelijke diensten Services à usage domestique	348	1	139	0	312	1
Telefoon - Téléphone	807	3	1.153	2	1.133	2
Persoonlijke verzorging, enz. Soins personnels, etc.	429	2	847	2	1.301	2
Gezondheidszorg - Santé	597	2	953	2	953	2
Vervoer - Transports	866	3	1.566	3	2.182	4
Schoolkosten - Frais scolaires	0	0	547	1	547	1
Vrije tijdsbesteding - Biens de loisirs	226	1	1.604	3	1.674	3
- Services de loisirs	1.837	7	2.426	5	2.722	5
Verzekeringen - Assurances	380	1	521	1	521	1
Belastingen, water - Taxes, eau	409	2	702	1	912	2
Totaal budget (zonder verhuur) Budget total (sans loyer)	18.938		36.175		44.273	
Huur van sociale woning (*) Loyer dans secteur social (*)	4.282	16	4.105	9	3.417	6
Huur in de particuliere sector (*) Loyer dans secteur privé (*)	8.161	30	11.658	24	12.124	21
Totaal budget - Budget total (*)	23.200		40.280		47.690	
Totaal budget (**)	27.099		47.833		56.397	

Bron: «Low cost» budget (Yu. 1993) en K. Van den Bosch (UFSIA).
(*) Percentage van het totale budget met particuliere huur.

Er is nog een andere bron van informatie in verband met de kwestie of het gewaarborgd minimum inkomen voldoende is om de basisbehoeften te lenigen. In maart 1999 is door de "Cahiers de la médiation" aan een aantal schuldbemiddelaars een vragenlijst gezonden met de bedoeling een beter inzicht te krijgen in hun opvatting over het bestaansminimum. Uit hun antwoorden blijkt dat dit moet worden opgevat als het beschikbare inkomen dat net voldoende is om de elementaire behoeften te lenigen en een menswaardig bestaan te leiden, onder meer inzake voeding, huisvesting, energievoorziening, kleding, ...".

De gedeeltelijke conclusie die hieruit kan worden getrokken is dat de bestaansminimumtrekkers er met het bestaansminimum niet in slagen hun huur te betalen, voor-

Source: «Low cost» budget (Yu. 1993) et K. Van den Bosch (UFSIA).
(*) Pourcentage du budget total avec loyer privé.

Autre source d'information relative à l'adéquation de revenu minimum garanti aux besoins de base: les Cahiers de la médiation de dettes qui en mars 1999 ont adressé un questionnaire à plusieurs médiateurs de dettes afin de mieux cerner leur perception du minimum vital d'existence. Dans leurs réponses, il apparaît que ce dernier doit se comprendre comme «le revenu disponible tout juste suffisant pour assurer les besoins élémentaires et mener une vie conforme à la dignité humaine, notamment sur le plan de l'alimentation, du logement, de l'approvisionnement en énergie, de l'habillement,...».

La conclusion partielle que l'on peut en tirer, c'est qu'à tout le moins le minimex ne permet pas à ses bénéficiaires d'assumer la charge d'un loyer, particulièrement dans le

namelijk in de particuliere sector, vandaar dat het nuttig zou zijn te overwegen om een regeling in te voeren waarbij een huisvestingsbijslag wordt toegekend aan een ieder die niet over de nodige eigen middelen beschikt om in zijn rechtmatige behoeften inzake huisvesting te voorzien (4). Op te merken valt overigens dat het interessant is dat er in de studie van het Centrum voor sociaal beleid een onderscheid wordt gemaakt tussen huur in de sociale huisvestingssector en huur in de particuliere sector. Het zou wellicht nog interessanter zijn om over cijfers te beschikken met de geografische verschillen.

Meer in het algemeen moet de kwestie van de sociale minima in haar geheel worden beschouwd en moeten alle vormen van minimuminkomen in ogenschouw worden genomen, dus naast het bestaansminimum ook het gewaarborgd inkomen voor bejaarden of bepaalde sociale tegemoetkomingen (werkloosheidsuitkeringen, invaliditeitsvergoedingen, tegemoetkomingen voor gehandicapten, ...).

Dit voorstel past ook in het kader van een onderzoek waarbij rekening moet worden gehouden met sociaal-economische factoren. Het ligt dus voor de hand dat er in het kader van het debat dat in de interministeriële conferentie over de sociale integratie moet worden gevoerd ook rekening moet worden gehouden met de eventuele gevolgen van de verhoging van de sociale minima voor de werkloosheidsvallen, met name voor de lage beroepsinkomens. Dit is echter geen argument om niet stil te staan bij de vaststelling dat de sociale minima niet overeenstemmen met de reële kosten van de basisbehoeften in weerwil van de inspanningen die de federale overheid thans doet om maatregelen te koppelen aan de sociale uitkeringen.

secteur du logement privé, d'où l'utilité d'envisager un système de complément logement à toute personne ne pouvant, par ses propres moyens, satisfaire ses besoins légitimes en matière de logement (4). A noter d'ailleurs, l'intérêt de voir apparaître dans l'étude du «Centrum voor Sociaal beleid» une distinction entre loyer dans le secteur social et loyer dans le secteur privé. Il serait sans doute encore plus intéressant de disposer en la matière d'une ventilation géographique.

De manière plus large, la question de la hauteur des minima sociaux doit être posée globalement, c'est-à-dire porter sur l'ensemble des revenus minimum: outre le minimum, elle porte donc également sur le revenu garanti aux personnes âgées ou certaines allocations sociales (chômage, invalidité, personnes handicapées,...).

La présente proposition s'inscrit également dans une réflexion qui doit intégrer l'ensemble des éléments socio-économiques. Il est donc évident que le débat à initier au sein de la Conférence interministérielle de l'intégration sociale devra tenir compte des éventuels effets d'une hausse des minima sociaux en termes de « pièges à l'emploi », particulièrement pour les petits revenus professionnels. Mais cet argument ne peut servir pour autant à ne pas prendre en considération ce constat élémentaire d'une inadéquation entre minimas sociaux et coûts réels des besoins de base, et ce nonobstant les efforts actuellement accomplis pas le fédéral en matière d'activation des allocations sociales.

Denis GRIMBERGHS (F)
Michel LEMAIRE (F)

(4) Zie voorstel van wet van volksvertegenwoordiger J.J. Viseur, ingediend op 12 januari 2000 bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers (voorstel van wet tot wijziging van de wet van 7 augustus 1974 tot instelling van het recht op een bestaansminimum door invoering van een huisvestingsbijslag, Gedr. St. 50 0374/001).

(4) Cf proposition de loi du député J.J. Viseur, déposée le 12 janvier 2000 à la Chambre des Représentants (proposition de loi modifiant la loi du 7 août 1974 instituant le droit à un minimum de moyens d'existence en vue d'y insérer un complément logement, Doc. 50 0374/001).

VOORSTEL VAN RESOLUTIE**strekkende tot het aanbevelen
van een verhoging van de sociale minima**

De Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke
Gemeenschapscommissie,

- bezorgd om het welzijn van alle Brusselaars en om de eerbiediging van het in artikel 23 van de Grondwet ingeschreven fundamenteel recht waarbij een ieder het recht wordt gegarandeerd om een menswaardig leven te leiden;
- wensend dat de aanbevelingen die de Verenigde Vergadering heeft aangenomen ter gelegenheid van het onderzoek van de verslagen over de armoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden toegepast door het Verenigd College;

vraagt het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie om het vraagstuk van de vaststelling van de sociale minima op grond van de evolutie van de behoeften van de betrokkenen en in het bijzonder van de kosten voor huisvesting ter sprake te brengen ter gelegenheid van de interministeriële conferentie over de sociale integratie;

vraagt dat in dit verband wordt onderzocht of het noodzakelijk is de bestaande verschillen tussen de categorie van de "samenwonenden" en die van de "alleenstaanden" te handhaven.

16 mei 2000.

PROPOSITION DE RESOLUTION**visant à recommander le rehaussement
des minima sociaux**

L'Assemblée réunie de la Commission communautaire
commune,

- soucieuse de veiller au bien-être de tous les Bruxellois et au respect du droit fondamental inscrit à l'article 23 de la Constitution assurant à chacun le droit de mener une vie conforme à la dignité humaine;
- souhaitant que la mise en oeuvre des recommandations adoptées par l'Assemblée réunie à l'occasion de l'examen des rapports sur l'état de la pauvreté dans la Région de Bruxelles-Capitale soit réalisée par le Collège réuni;

demande au Collège réuni de la Commission communautaire commune de procéder, dans le cadre de la Conférence interministérielle de l'intégration sociale, à l'inscription de la problématique de la fixation de la hauteur des minima sociaux en fonction de l'évolution des besoins des personnes concernées et du coût du logement en particulier;

demande que, dans ce cadre, soit examinée la nécessité de maintenir les différences existantes entre les catégories «cohabitant» et «isolé».

Le 16 mai 2000.

Denis GRIMBERGHS (F)
Michel LEMAIRE (F)

